

Més sobre el guionet (i 4)

JOSEP RUAIX I VINYET

Amb el present acabem els articles que vam iniciar en el número 94 (I trimestre del 2016, pp. 26-27: compostos amb el prefix *ex*) d'aquesta revista i continuarem en el número 95 (II trimestre del 2016, pp. 20-24: compostos amb altres prefixos) i en el número 96 (III trimestre del 2016, pp. 33-39: adjectius compostos coordinats). Ara tractarem dels mots compostos restants. Recordem que convé de tenir present l'article diguem-ne bàsic, titulat «El problema del guionet», publicat dins LLENGUA NACIONAL núm. 93 (IV trimestre del 2015, pp. 19-28) i inclòs com a darrer capítol del nostre llibre *Estudis de llengua* (Ed. Claret, Barcelona, setembre 2016, pp. 461-481).

Veurem una colla d'exemples, recollits des de la promulgació de les normes de la Secció Filològica (SF) de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) de l'any 1996,¹ distribuint-los segons l'esquema publicat en l'esmentat article bàsic i fent-hi comentaris. Dels exemples que hem trobat escrits correctament (segons el nostre criteri) en donem la font; dels altres, no.

Compostos sintètics o subordinats

Sobre els compostos sintètics o subordinats, vegeu el nostre manual *Català complet / 3* (CC/3), pp. 99-103. Segons la normativa tradicional i, en gran part, segons les noves normes de la SF del IEC, s'escriuen soldats, però s'hi posa guionet quan cal facilitar-ne la lectura. Exemples ordenats segons les subdivisions del CC/3:

[substantius amb l'estructura 'verb + substantiu']

1) *Un «caça-recompenses», un personatge sense escrúpols capaç de qualsevol cosa per a guanyar diners* (és un error escriure «caçarecompenses», perquè el primer element acaba en vocal i el segon element comença amb erra).

2) *Després va tapar l'ull [de la carbonera] i, amb el **dóna-fums**, va obrir uns quants forats al seu voltant per tal de fer pujar el foc* (Lluís Cerarols, *L'ànima de la vall*, p. 151; encara que el DCVB escriu *donafums*, el guionet és necessari perquè el primer element conté un accent gràfic).

[adjectius amb l'estructura 'substantiu + adjectiu o participi']

3) *Aparegué l'Efialtes, rodanxó, galtavermell i **cap-xic**, de bracet amb el notari ...* (Teresa d'Arenys, *El quadern d'Agnès Solà*, p. 292; el guionet es justifica perquè facilita la lectura del compost).

4) *Des de Pla i Sagarra, cap articulista havia escrit un català tan viu, alegre i **pit-inflat*** (*Avui*, 2-9-2003, p. 64; també ací el guionet es justifica perquè facilita la lectura).

5) *I el seu germà Bartomeu Colom se n'anà un quant temps després a França, als seus reis, **dret-havents** dels Anjou, un dels quals, Reyner, havia estat també rei nostre* (Caius Parellada, *Colom venç Colombo*, p. 239; encara que el DIEC escriu *drethavent*, atès que existeix el dígraf *th* per a mots d'altres llengües, certament és més clara la grafia amb guionet).

6) *... una raça optimista, **cor-oberta**, platxerosa i enamorada de la vida ...* (J. Santamaria, *Visions de Catalunya (Catalunya Vella - La Muntanya)*, p. 64; el guionet ajuda a llegir i entendre bé el compost) // *Porten al rostre senyals de tragèdia; / desenganyats, / vençuts, plens de pols i misèria. / **Cor-apagats**, / no diuen res ni miren ni esperen: van caminant...* (M. Cabanas Alibau, *El llibre blau*, p. 109; cas semblant a l'anterior).

7) *Però no sembla que el vianant encaboriat dels camins d'aquesta vida es fixi gaire en la cosa admirable i **cor-robadora** que és un enamorat de l'invisible* (C. Cardó, *Un clàssic del pensament*, p. 117; també ací el guionet ajuda a entendre i llegir bé el compost).

8) *... aquesta àrea **sudfronterera*** (*Estudis de llengua i literatura catalanes / XLIV*, p. 273; segons la normativa tradicional aquest compost va sense guionet; les noves normes hi fan posar guionet per una raó totalment arbitrària).

1. Advertim que, a l'hora de redactar aquest article, s'han difós notícies sobre la pròxima publicació d'una *Ortografia* del IEC, manual que inclouria alguns retocs sobre les esmentades normes acadèmiques. Ací no tenim això en compte, perquè el manual en qüestió encara no ha sortit publicat.

Compostos coordinats

En l'article anterior ja vam parlar dels adjectius compostos coordinats, però fixant-nos especialment en els que ho fan a la manera culta. Ara ens fixem en altres casos de compostos coordinats. Vegeu explicacions i subdivisions en el CC/3, pp. 103-106. Heus-ne ací exemples, amb comentaris:

1) Les **figues-flors** deuen saber molt bones a l'oriol, puix les anomena sovint en son cant: **Figues-flors, figues-flors** secaines (Verdaguer, citat per N. Garolera, *Jacint Verdaguer: textos, comentaris, notes*, p. 63; exemple que confirma que tradicionalment aquest terme pluralitza tots dos elements; per tant, és desafortunada la grafia ara oficial *figaflor* enfront de la fabriana *figa-flor*). Fins i tot hi ha qui escriu separats els dos substantius: *any de figues flors, any de plors* (J.M. Massana, *Diccionari de lleidatanismes*, pp. 16 i 117).

2) *Es tracta d'una estructura constructiva de planta rectangular d'orientació sud-est/nord-est* (exemple en què, tipogràficament, convé de posar una barra entre els dos diguem-ne subcompostos).

3) *El 25 de desembre de 1991 celebros la Missa del Gall al santuari - església parroquial de la Gleva* (exemple en què tipogràficament convé deixar espais en blanc abans i després del guionet, perquè el segon component conté dos mots).

4) *El president de **Castella - la Manxa**, José Bono, va carregar contra ...* (cas semblant a l'anterior).

5) *El liberalisme decimonònic va accentuar la llibertat, mentre que el marxisme-leninisme va posar l'èmfasi en la igualtat i va fagocitar així la llibertat d'iniciativa, de pensament i de creences* (és incorrecta la grafia «marxismeleninisme»).

6) *Tanmateix, des d'aleshores, els científics que estudien les equacions d'Einstein han trobat altres espais-temps permesos per la relativitat general i que consenten viatjar al passat* (S. Hawking, *Brevíssima història del temps*, p. 135; normalment en aquesta traducció hom escriu «espaitemps», però en aquest cas, en què el compost s'usa en plural, hi posa guionet, cosa que demostra que, existint aquesta possibilitat de pluralitzar, sempre s'hauria d'escriure el terme amb guionet: *espai-temps*).

7) *Els caces-bombarders d'Israel responen i fan 9 morts i desenes de ferits a Cisjordània i Gaza* (Avui, 19-5-2001, p. 1; encara que el DIEC escriu *caces bombarders*, és també justificable, i fins potser millor, la grafia amb guionet, perquè en aquest terme més aviat s'hi veu una coordinació: un avió que és alhora caça i bombarder).

Ara ve un grup d'exemples (8-15) en què hi ha vacil·lació entre escriptura amb guionet i escriptura separada. Sembla preferible la segona, perquè el segon element del compost és més subordinat que coordinat:

8) *Un cotxe-bomba d'ETA explota en un emblemàtic barri empresarial de Biscaia* (Regió 7, 26-6-2000, p. 16) / *un cotxe bomba* (Avui, 31-10-2000, p. 1) / *Un altre paquet-bomba* (Regió 7, 20-10-2000, p. 23) / *Troben un paquet bomba en un despatx de Sinn Féin* (Avui, 23-8-2001, p. 6) / *Manifestació de dol unitària, Batasuna inclosa, per l'explosió de la joguina-bomba* (Regió 7, 23-8-2001, p. 16; seria preferible *joguina bomba*).

9) *Preparen les bases d'adjudicació de l'hotel-escola de la caserna* (Regió 7, 21-10-2000, p. 15; seria preferible *hotel escola*).

10) *TV3 s'ha deixat atrapar també per la moda que imposa programes-consum de baixa intensitat humana ... programes-fem ... programes-pastanaga ... presentadors-estrella ... mots-crossa* (Vicent Pitarch, dins *La Vanguardia*, 15-10-1999, secció «Llenguatge») / *programes escombraries* (ib., 12-11-1999)

11) *Històric triomf espanyol en volei-platja davant Brasil* (Regió 7, 23-9-2000, p. 49) / *Històrica victòria del volei platja estatal sobre els brasilers* (Avui, 23-9-2000, p. 67) / *Solsona acollirà demà el torneig de volei-gespa* (Regió 7, 18-8-2001, p. 38; seria preferible *volei gespa*).

12) *... com la fusta dels vagons-llits* (Sagarra, OC 9, ed. Garolera, p. 327; el DIEC2 escriu *vagó llit* i suposem que el plural faria *vagons llit*).

13) *Operadors de màquines-eina (torn, fresa, soldadura)* (anunci dins Regió 7, 12-6-2001, p. 3; seria preferible *màquines eina*).

14) *Hi havia una mena de pare-pedaç: Gabriel Xammar, un antic militant d'Estat Català que convidava a dinar el jurat al Mas dels Casaments, de la Selva* (A. Manent, *En un replà del meu temps*, p. 179; el DCVB escriu *pare-pedaç*, mentre que el DIEC escriu *pare pedaç*).

15) *Les escoles-taller no tenen prou reconeixement social* (Regió 7, 12-11-2003, p. 12; seria preferible *escoles taller*).

Continuem amb altres exemples:

16) *Maria-Lurdes Solé ... Maria Ignàsia Desvalls* (Avui, 14-6-2000, p. 21; en el primer nom de pila compost hauria estat millor suprimir-hi el guionet, perquè *Lurdes* és un determinant de *Maria*; en el segon nom de pila compost, sí que s'hi hauria pogut posar guionet) / *Josep-Maria Rovira-Brull, artista-pintor* (ib., p. 28; noteu que existeixen alguns cognoms compostos units amb guionet).

17) *De la terra a la taula, del **cap-i-pota** al caliquenyo* (Avui, 16-3-2006, p. 29; encara que el DIEC2 grafia *capipota*, sembla que els compostos que duen al mig la conjunció *i* queden més bé amb guionets).

18) *El generalitzat art del «**copia-i-enganxa**»* (Regió 7, 9-12-2003, p. 12) / *Tecnologia. Detecció de còpies. Guerra als treballs **retalla-i-enganxa*** (Avui, 14-5-2009, p. 34).

19) *... i els **estira-i-arrosses** a què juguen ...* (Avui, 31-5-2006, p. 59).

20) *... són simplement dos amics **sords-muts*** (J. Carner, *Les bonhomies*, p. 99; no sembla encertada la grafia aglutinada del DIEC2 *sordmut*, que no permet de pluralitzar el primer component, coordinat amb el segon).

21) *A les puntes del cirerer, / quietes, s'hi aguanten, **verd-grogues**, les darreres fulles ...* (M. Cabanas Alibau, *El llibre blau*, p. 125) // *Veieu-les inflades [les prunes], / rodones, **or-rosades**, / com perles de seda gegantes, / com fresques galtones d'infants* (ib., pp. 126-127) // *De bon matí / camino per l'estret camí / **ocre-ataronjat** ...* (ib., p. 217).

22) *La cosa més important va ser que els assistents (entre **dos-** i tres-cents, no ho recordo amb precisió) eren persones de totes les edats i més aviat amb predomini de joves* (Joan Solà, dins Avui, 10-5-2006; notem l'encert de la grafia remarcada).

23) *En **Plora-ruixa** era un drac bonàs i viatjador. Sempre era allà on el necessitaven, es posava a plorar com una Magdalena i omplia d'alegria la gent i d'aigua els clots i pous, les gerres i les cassoles. Després tornava a l'oceà a prendre les aigües per refer-se* (notem que el compost en negreta ha de dur guionet, perquè forma part del grup d'expressions repetitives i perquè el primer component acaba en vocal i el segon comença amb erra; de fet, el vam veure escrit soldat, «Ploraruxa», en un prospecte publicitari, nov. 2003).

24) **Cofis-i-mofis** de l'estiu (també aquest compost repetitiu hauria de dur guionets, encara que el DIEC2 escriu *cofisimofis*).

Compostos refosos

Sobre els compostos refosos, vegeu CC/3, pp. 106-107. Com que es tracta de compostos diguem-ne «en procés de formació», és lògic que hi hagi vacil·lació en l'escriptura. Exemples:

1) *... llegia el document de **compra-venda** que la secretària acabava de mecanografiar* (J. Agut, *Rosa de foc*, p. 123; també es pot escriure *compravenda*, com fa el DIEC2; però aquesta grafia aglutinada no s'hauria de considerar l'única correcta) / *Un segon és fonamental, per exemple, en transferències de diners als bancs, en la **compra-venda** d'accions, en transferències regulades d'electricitat d'un país a un altre...* (Avui, 19-12-2005, p. 33).

2) *Just en vigílies del congrés de CDC, s'ha presentat el llibre Des del **centreesquerra** ...* (Avui 9-11-2000, p. 2) / *El llibre porta l'explícit títol de Des del **centre esquerra*** (ib., p. 21; en aquest cas fins i tot els dos elements s'escriuen separats; vegem com sortia en un diari escrit en castellà: *Desde el **centroizquierda***.— *Leo, el fin de semana, "Des del **centre esquerra**", reflexión de cuatro sensibilidades convergentes que ...* (La Vanguardia, 14-11-2000, p. 33).

3) *La directiva **blau-grana** ha de saber que la bonança actual no serà eterna* (Avui, 11-9-2000, supl., p. III; també es pot escriure *blaugrana*, com fa el DIEC2).

Compostos paratètics

Sobre els compostos paratètics o juxtaposats, vegeu CC/3, pp. 107-108, on, en resum, diem que s'hi ha de posar guionet quan cal facilitar la lectura i quan el primer element pluralitza o pot pluralitzar. Exemples:

1) *En **Braç-curt** ...* (C. Forner, *Cims d'Estela*, p. 21).

2) *En una visita a la Granja Escola els nens, a la bassa, hi veuen "renacuajos" i no **caps grossos**, o, com es diu a Ponent, culleretes* (J. Vallverdú, dins *La Vanguardia*, secció «Llenguatge», 7-5-2000; noteu que la necessitat de pluralitzar el primer component d'aquest nom d'animaló fa que l'autor, membre de la SF del IEC, fins i tot escriu els dos mots separats; segons la normativa fabriana s'escriu, en singular, *cap-gros* i, segons les noves normes, *capgròs*).

3) **caps-grossos** (pronunciat així, per part de Josefina Roma, etnòloga de fonètica occidental, en una conferència a Moià, 23-10-2010, referint-se als personatges folclòrics que acompanyen els gegants) / *Olot. Parella de **caps grossos** que representen el popular personatge de l'apotecari i la seva muller* (J. Amades, *Guia de festes tradicionals de Catalunya*, p. 42, peu de fotografia; noteu, en aquest llibre sobre folclor, la vacil·lació entre la forma en singular i la forma en plural del primer element, com anirem veient) / *El barri de Sant Pere Màrtir celebra la seva Festa, en la qual prenen part un parell de **caps grossos** que figuren ésser l'apotecari d'Olot i la seva esposa* (ib., cos del text) / *Els fan cort una comparsa de **caps grossos** que fan una dansa* (ib., p. 77) / ...

gegants, nans i **cap-grossos** ... (ib., p. 78) / *Són moltes les parelles de gegants que van acompanyades d'una cort de nans o més pròpiament caps-grossos* (ib., p. 82) / ... són, per tant, **caps-grossos** i no nans (ib., p. 82) / *Els cap-grossos a casa nostra no són anteriors al segle passat* ... (ib., p. 82) / ... dues comparses de **cap-grossos**, una àguila ... (ib., p. 84) / ... un estol de **cap-grossos** (ib., p. 90) / ... i un matrimoni de **cap-grossos** ... (ib., p. 90) / ... els gegants, els **cap-grossos**, parelles d'infants ... (ib., p. 94) / ... la comparsa dels **caps-grossos** ... (ib., p. 108) / ... els altres pròpiament són **caps-grossos** (ib., p. 120) / *Fan sortir dos caps-grossos vestits de pagesos* ... (ib., p. 137) / ... de pallassos i de **cap-grossos** ... (A. Jané, *Les estances d'Omar Kayyam*, p. 196).

4) *Condemnes de fins a 18 anys per a deu cap-rapats* (*La Vanguardia*, 19-7-2014, supl. «Viure a l'estiu», p. 4; ací el guionet evita una lectura errònia).

5) *La Costa Brava acollirà un festival musical als jardins de Cap-roig de Calella de Palafrugell* (*Avui*, 23-5-2001, p. 44; com l'exemple anterior).

6) ... *tu estàs segur que moriré cap-verd* ... (Sagarra, OC 15, ed. Garolera, p. 73) // *El meu metge és un infant / cabell-ros i galtafina, aletes de purpurina, / molt trapella i molt galant, / i et fereix amb la sageta / que sempre sol tenir a punt / i que et fa anar avall i amunt / una fina escalforeta* (ib., pp. 328-329; es refereix a Cupido; caldria haver escrit *galta-fina*).

7) *musaranya cua-quadrada* (vist en un text de Carles Riera, juny 2008)

8) *De vegades, per Nadal, començo a pensar en els gallsdindis farcits amb pinyons, prunes, botifarres i llomillo* ... (R. Tasis, *Tres*, p. 265; aquest exemple ens demostra que l'autor veu el compost amb un sentit unitari i per això l'escriu soldat; però certament el primer element té forma de plural, cosa que fa que el DIEC2 escrigui *galls dindis*; tenint en compte tots aquests factors, creiem que fóra millor escriure *galls-dindis*).

9) *Però també m'havia esmentat la gran casa de Mata-rodona, que ja cau dins el mapa* (topònim que, per tradició pre-fabriana, es veu escrit sovint «Matarrodona»).

10) *Això no són sardanes, sinó passos dobles i danses mores!* (Sempronio, *Quan Barcelona portava barret*, p. 111; el DIEC2 escriu *pasdoble*, però el plural del primer element, tan destacat en la grafia de l'exemple, demostra que el primer element pluralitza i que, per tant, pròpiament s'hauria d'escriure *pas-doble*).

11) *Vegé els errors, fills de la nit, alçar-se / de rats-penats com vol, / i unir-se ales amb ales i eixamplar-se / fins a tapar lo sol* (Verdaguer, *Pàtria*, ed. Garolera., p. 76; tradicionalment, aquesta denominació ornitològica i les seves variants pluralitzen el primer element, per la qual cosa s'hi justifica el guionet) // *I damunt seu, terribles com mai descarregant-se, / son front i pits calciguen les ires de l'Etern, / mentre en sos peus de roca, com rats-penats penjant-se, / cap al bell fons l'estiren los genis de l'avern* (Verdaguer, *L'Atlàntida*, ed. Garolera, p. 134) / *Los rats-penats tenen por ...* (Verdaguer, *Montserrat*, ed. Garolera, p. 61) / *De mil forats, cada crepuscle brotaven espessos estols de rats-penats* (B. Porcel, *Les primaveres i les tardors*, p. 41) / *És la cova del rat-penat Nat* (*Cavall Fort*, núm. 1014, oct. 2004, p. 17) / *Ratespinyades a Collserola ... El CDRE suggereix instal·lar caixes-refugi per a rates-pinyades* (Butlletí del Parc de Collserola, primavera 2003; el primer compost d'aquest exemple hauria de dur també guionet, és clar, però el recollim perquè es vegi que, malgrat escriure'l soldat, té el primer element en forma de plural) / —*On aneu tan de matí, rates pinyades!* —*exclamà per tots l'Ibo* (M. Vayreda, *La punyalada*, p. 63; exemple que demostra que tradicionalment el terme subratllat té plural i fins i tot s'escribia amb els dos components separats) / ... *un rastell de tomàquets secallons que atreu les rates-pinyades* ... (J. Santamaria, *Visions de Catalunya (Catalunya Vella - La Muntanya)*, p. 95) / *les rata-pinyades* (Sagarra, *El perfum dels dies*, ed. Garolera, p. 126) / *¿Per què em fa por el mar quiet, i l'udol del vent, i els ulls tristos, avergonyits, dels cavalls, i el vol esborniat de les rates-pinyades?* (M.A. Capmany, *L'altra ciutat*, p. 51). Acabem aquest grup d'exemples amb una nota del lingüista Eugeni S. Reig: «Rata penada.— Nom donat a diversos mamífers de l'orde dels quiròpters. Considere que el nom dels mamífers voladors en qüestió s'ha d'escriure *rata penada*, amb dues paraules separades, i no *ratapenada*, en una sola paraula tal com propugna la normativa, perquè els valencians sempre hem fet i fem el plural *rates penades* i mai *ratapenades*» (*Valencià en perill d'extinció*, p. 620).

12) *Que ets poca-pena!* (Sagarra, OC 17, ed. Garolera, p. 505) / ... *i hem sabut que el poca-pena* ... (ib., p. 518).

13) *És un poca-solta* (expressió habitual; en canvi, trobem casos en què els mots en negreta no formen un compost, sinó un sintagma, i per això s'han d'escriure separats: *El gos del carboner al·ludit tenia aquesta pompa, aquesta poca solta, aquesta meravellosa satisfacció física que tenen les cames d'algunes girls americanes / L'escàndol per la disfressa de soldat nazi que va lluir el príncep Enric en una festa dissabte passat va amainar ahir lleugerament a mesura que es coneixien més detalls del cas i de la poca solta que té el tercer en línia successòria a la corona britànica*).

14) *Henry és un poca-vergonya, m'ho pren tot i m'ho rebenta tot* ... (Sagarra, OC 11, ed. Garolera, p. 263) / *Són uns poques-vergonyes* (sentit a TV3, dia 23-4-2008, a una dona de noranta-dos anys) / *els Poques Vergonyes* (grup musical) (*La Pinya*, núm. 128, estiu 2010, p. 8, St. Feliu de Codines; en aquest darrer exemple, la forma de plural del primer element queda emfatitzada per l'escriptura separada).

15) *Traginava una mala peça dintre seu, calia tenir-lo ben controlat, ja que demostrava que era un tot-terreny*

molt perillós per la facilitat a involucrar-se en tots els rams ... (creiem recomanable la grafia amb guionet perquè, per una banda, connota la unitat de sentit i, per l'altra, evita la unió de dues tes, que produeix estranyesa; cf. el nostre *Nou diccionari auxiliar*, p. 314) / *El ritme de venda de tot-terrenys quintuplica el de turismes*.

16) *L'auge liberal fa perillar el govern roig-i-verd a Rin del Nord-Westfàlia* (Avui, 15-5-2000, p. 6; notem que caldria deixar espais en blanc abans i després del guionet del segon compost, ja que el primer component té més d'un mot; així: *Rin del Nord - Westfàlia*).

17) *A Alemanya han votat trenta-i-tants milions de persones ...* (Sagarra, OC 9, ed. Garolera, p. 243) / *Vint-i-tants anys de vida i d'amistat ...* (ib., p. 287) / ... *fa onze-cents anys* (d'un original; el compost remarcat equival a *mil cent*). En canvi, van sense guionet els numerals compostos en què el segon element és *mil*: *Que el govern de Madrid pretengués reforçar les seves tropes del Rif era lògic, encara que potser no ho era tant que hi volgués enviar quaranta mil reservistes catalans, la majoria casats i amb fills, en uns moments en què la ciutat de Barcelona era un vesper de revolucionaris*.

18) Hi ha vacil·lació en el terme pres de l'anglès que apareix en aquests exemples: *Una empleada de correus, atacada per dos pit bulls* (Avui, 8-2-2002, p. 24) / *La cartera de Matadepera atacada per dos «pit bulls», en estat greu* (Regió 7, 9-2-2002, p. 35) / *Una cartera, herida grave por el ataque de dos perros de raza pitbull en Matadepera* (La Vanguardia, 8-2-2002, p. 26; exemple en castellà però que es podria aplicar al català).

19) *La blanca flor del coriandre, la mare-selva, l'aríftjol i les bardisses faran la càndida escuma dels boscos* (el compost en negreta s'escriu soldat, però les noves normes, aquesta vegada encertadament, el fan escriure amb guionet, per raons de pronunciació).

20) ... *té un no-sé-què d'inquietant* (Teresa d'Arenys, *El quadern d'Agnès Solà*, p. 111) / —*¿En recorda el nom? —Inspector no-sé-què. Ni em vaig creure que fos policia* (és un error escriure «nosequè») / *I arriba aquí, per exemple, la brama que el govern de José María Aznar ha ofert al govern de José María Ibarretxe la cessió d'algunes transferències de les no-sé-quantos que demana Vitòria* (és un error escriure «nosequantos») / ... *com el quisso de cal No-sé-qui* (és un error escriure «Nosequí»). Quan no es tracta d'un substantiu sinó d'una combinació de mots, cal escriure-ho separat: *Aprengué a lletrejar una mica i a escriure el seu propi nom, i no res més* (és un error escriure, en aquest exemple, «no-res»).

21) *Els marges que dissimulen els renecs dels caçadors i les relliscades eròtiques amb una herba que es refà cada cinc minuts i amb el brodat màgic d'aquestes flors blanques, grogues i violades que es diuen botons d'or, no-m'oblidis, claus de Jesús i altres noms d'un tendre sensualisme, propis del vocabulari verdaguerià* (el DIEC ha entrat *nomoblidis* com a sinònim secundari de *miosotis*, en correspondència amb el cast. *nomeolvides*, però es tracta d'una grafia confusionària, que costa de llegir; certament és més clar escriure *no-m'oblidis*).

22) *I per això han generat aquest clima de tensió, de desqualificació i d'amenaça ideològica contra tot aquell qui no doni el vist-i-plau* (Avui, 6-6-2006, p. 30; encara que el DIEC2 grafia *vistiplau*, sembla sens dubte millor la grafia amb guionets) / *El bisbat no ha donat el vist-i-plau a la segregació de Salelles ...* (Regió 7, 9-10-2006, p. 2).

23) *Es podria apuntar un origen romà per al mas Pla-de-la-sala ...* (és un error escriure aquest topònim soldat: «Pladelasala») / *Els actuals noms dels masos Vilafreder, Vila-seina, Vilanera, la Vila i Vilagelans recorden manifestament aquestes vil·les mil·lenàries ...* (és un error escriure «Vilaseina», ja que la essa s'hi pronuncia sorda).

24) *Quan vam veure la colla de guàrdies civils acompanyats d'en Brunet Que-no-para-mai, que passava pel costat de la finestra, voltant la masia per agafar el camí del poble, vam entendre que l'escorcoll s'havia acabat* (és un error escriure «Que No Para Mai», ja que es tracta d'un mot compost, un sobrenom).

25) *els cap-al-tards barcelonins* (Sagarra, *El perfum dels dies*, ed. Garolera, p. 71)

26) *cul-de-llàntia* (com explica Roser Latorre dins LLENGUA NACIONAL, núm. 61, IV trim. 2007, p. 21, el plural és *culs-de-llàntia* i no pas *culdellànties* com prescriu el DIEC; per tant, hi han d'anar els guionets)

27) Noteu la vacil·lació: *Detingut un sense sostre a Manresa per entrar a dins d'una casa a dormir* (Regió 7, 26-5-2008, p. 1) / *Aixopluc permanent per als sensesostre* (Avui, 12-2-2008, p. 37). Nosaltres aconsellàriem d'escriure *sense-sostre*, per raó de la pronúncia.

28) *Ja tothom sap els resultats electorals després de mesos i mesos de campanya farcida de cara-a-cares, debats, encaixades, banys de masses i algun insult* (Avui, 10-3-2008, p. 76).

29) *Campi-qui-pugui que promet* (com que la frase feta *campi qui pugui* aquí està substantivada, ha d'anar amb guionets).

30) *La casa era l'última del carrer de Sant Bartomeu, llarg com una llonganissa, amb la part inicial al barri del Pou-Amunt, la part antiga, i s'estirava, dret com un pal de vaixell, d'un extrem a l'altre del poble* (Gabriel Tomàs, *Clam del desgavell i l'enyorança*, p. 80; potser valdria més escriure el segon component amb minúscula).

31) *Apa noia, treu-te la roba, allibera't. Va, Mare de Déu, Senyor, quina noia!* (M. Piki, *El bosc de les trenes tallades*, p. 60; l'expressió subratllada és pròpiament una locució i no pas un mot compost; per això és un error escriure «marededeusenyor», grafia que, a més, presenta altres inconvenients).

Compostos parasintètics

Sobre els compostos parasintètics, vegeu CC/3, pp. 109-110, on, entre altres coses, es diu que aquests compostos s'han d'escriure amb guionet quan cal facilitar-ne la lectura. Exemples:

1) *Ai, Déu-meuet!* (Gabriel Tomàs, *Clam del desgavell i l'enyorança*, p. 173; derivat de la locució *Déu meu*; sense guionet desapareixeria l'accent gràfic del primer component).

2) ... *els port-royalistes francesos* ... (derivat del topònim francès *Port-Royal*; el guionet és necessari per a segmentar bé les síl·labes i ajudar a pronunciar bé el mot parasintètic; és un error escriure «portroyalistes»).

3) —*Sou vós qui va darrere Mr. Jacob Prebat per fer-li fotos? —demanà un d'ells, en porto-riqueny, després de saludar-lo polidament* (derivat del topònim *Puerto Rico*; el guionet és necessari per a pronunciar bé la erra; és un error escriure «portorriqueny»).

4) ... *l'Ajuntament de Begur (Baix Empordà) ... A més l'ajuntament baix-empordanès es va comprometre a fer una aportació anual de 43 euros ...* (*Avui*, 24-5-2002, p. 18; el guionet és necessari per a la pronúncia correcta; concretament, per a la sonorització del so de xeix amb què acaba el primer component) / *La consellera Carme-Laura Gil, en una escola baix-empordanesa* (*Regió 7*, 29-3-2003, p. 35) / *Toponímia baix-empordanesa* (*Butlletí de la Societat d'Onomàstica*, juny 2003, p. 629).

5) ... *el costumari sant-rufià* ... (derivat del topònim *Sant Ruf d'Avinyó*; el guionet és necessari per a la correcta segmentació sil·làbica i l'adequada pronúncia del mot parasintètic; és un error escriure «santrufià»).

6) *L'escola lul·liana trescentista d'Alcoi* ... (derivat del numeral substantivat *tres-cents*; el guionet en aquest cas no és necessari per a la pronúncia; per tant, no s'ha pas d'escriure «tres-centista»). A propòsit d'aquest exemple, recordem que sí que hi ha d'haver guionet en els numerals substantivats que apareixen a continuació: *Si, en el quatre-cents, el model de Biondo Flavio havia representat indubtablement un element de progrés cognoscitiu, en el cinc-cents aquesta seva particular reducció vitalista el feia unidimensional.*

7) ... *la poesia ausiàs-marquià* ... (derivat de *Ausiàs Marc*; el guionet és necessari per a mantenir l'accent gràfic del primer component; per tant, no seria correcte escriure «ausiasmarquià») / ... *la poesia Martí-poliana* ... (derivat de *Martí Pol*; el guionet és necessari per la mateixa raó; no seria correcte escriure «martipoliana»).

8) ... *la política pi-i-margalliana* ... (derivat de *Pi i Margall*; el guionet és convenient per a evitar la seqüència de dues is, que resulta confusió: «piimargalliana») / ... *la política prat-de-la-ribiana* ... (derivat de *Prat de la Riba*; el guionet és necessari per a la pronúncia correcta de la erra; seria un error escriure «pratdelaribiana»).

9) ... *el discurs carod-roviria* ... (*Avui*, 8-11-2006, p. 30; derivat de *Carod-Rovira*; el guionet és necessari per a evitar una segmentació sil·làbica incorrecta i, doncs, una pronúncia errònia).

10) *Abans de continuar amb les idees vidal-alcoverianes sobre la normativa, deixeu-me fer uns comentaris personals* ... (derivat de *Vidal Alcover*; el guionet és convenient per a evitar la combinació *alal* de la grafia «vidalalcoverianes», alhora que es facilita la comprensió i lectura del compost parasintètic).

11) *Déu me'n guard de criticar tots aquests bons senyors des d'un punt de vista ramon-rucabado-comermesc, i ni tan sols amb la mica de moral que gasta un clubman desabusat* (derivat de *Ramon Rucabado Comerma*; els guionets són convenientes per a destriar els tres components; per tant, desaconsellariem l'escriptura «ramonrucabadocomermesc»).

12) *Pich i Pon, un personatge curiós, del qual circulaven multitud d'anècdotes (les pich-i-ponades)* ... (*Bloc Maragall 2001*, 4 maig; els guionets són necessaris per a la correcta pronúncia, atesa la grafia arcaica *ch* per *c*; una altra solució seria escriure *piquiponades*) / ... *nomenclatura folch-i-torresca* ... (*Sagarra, El perfum dels dies*, ed. Garolera, p. 274; derivat de *Folch i Torres*; cas semblant a l'anterior i aquí l'alternativa fóra escriure *folquitorresca*).

13) *L'any 1930, ja gairebé superada l'època primo-riverista, ressorgiren amb força les associacions* (derivat de *Primo de Rivera*; el guionet és necessari per a la correcta pronúncia de la erra).

14) *Aquesta valoració és molt ruperto-manresana* (derivat de *Rupert de Manresa*; el guionet és convenient per a facilitar la lectura).

15) *Tot-o-resisme* (títol d'un article; derivat de *tot o res*; els guionets són necessaris per a la correcta pronúncia de la erra; és un error escriure «totoresisme»).

16) *El peix-al-covisme d'esquerres estava en condicions d'allargar-se una colla d'anys amb un Estatut de desplegament lent* (derivat de *peix al cove*; el guionet és necessari per a la pronúncia sonora de la xeix del primer component; és un error escriure «peixalcovisme»).

Conclusió

Per damunt de les normes ortogràfiques (tradicionals o noves) sobre l'ús del guionet en els mots compostos, cal aplicar el sentit comú en tots aquells casos en què es podrien produir errors de comprensió o de lectura. ♦